

Dualismus

Jsou různé druhy dualismů, filosofických i ne-filosofických. Takřka pro všechny je základním problémem, jak vůbec může docházet ke kontaktům mezi jedním „světem“ a „světem“ druhým. Klasický dualismus Descartesův nedokázal např. najít způsob, jak *res cogitans* může jakkoli ovlivnit *rem extensam*; atp. Je však jeden dualismus, který nelze škrtnout ani zamítnout, a to je podvojnost vnitřní a vnější, nepředmětné a předmětné stránky každého jednotlivého (pravého) jsoucna. Význačným rysem tohoto jediného platného dualismu je jeho „relativnost“, tj. vzájemná vztaženost obojí stránky, nebo jinak řečeno, jeho „ne-absolutnost“. Vztah mezi vnitřní a vnější stránkou jsoucna není „absolutní“, tj. obě stránky nejsou od sebe nepřekročitelně „odděleny“ (*absolutus* = oddělený, odloučený), nýbrž právě naopak jsou pevně spjaty v jednotu jsoucna jako celku. Mezi oběma stránkami (či aspekty, ale to už je oslabení, protože nejde jen o to, jak se to „jeví“) je „stálý provoz“. A právě tento „provoz“ je možno, ale také na nejvyšší zapotřebí studovat, zkoumat a poznávat. A k tomu je zase zapotřebí správně formulovat otázky; nepřipustíme-li tento zvláštní druh dualismu, nemůžeme otázky správně postavit a chápat, a nemůžeme pak na ně ani správně odpovídat. A právě proto je třeba se zbavit zatížení tradičních, ale chybných koncepcí a vůbec způsobů myšlení. Tak např. nikdy nemůžeme náležitě poznat, jak dochází k přechodu z „nitra“ „navenek“ (nebo obráceně „zvenčí“ „dovnitř“), budeme-li trvat na kauzalitě. A zejména se tu ukáže naprostá nezbytnost rozpoznání omezených možností tzv. „předmětného myšlení“, tj. zpředměťování (třeba zcela neuvědomělého) všeho toho, co nelze na předmětnost redukovat, a zejména toho, co vůbec předmětnou stránku nemá.

(Písek, 090831-1.)